

๗. ลักษณะสูตร^๑

ว่าด้วยพระมหาปริสตัลภณะ ๓๒ ประการ

[๑๓๐] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตพระนครสาวัตถี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัส เรียกภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทพจน์นี้ว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระมหาบุรุษผู้สมบูรณ์ด้วยมหาปริสตัลภณะ ๓๒ ประการเหล่านี้ ย่อมมีคติเป็นสองเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครองเรือน จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม เป็นพระราชบิดาโดยธรรม เป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขต ทรงชนะ แล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว คฤหบดีแก้ว ปริณายกแก้วเป็นที่ ๗ พระราชบุตรของพระองค์ มีกว่าพัน ล้วนกล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวิรกษัตริย์ สามารถย่ำยีเสนาของข้าศึกได้ พระองค์ทรงชำนะโดยธรรม โดยเสมอ มีต้องใจ ศัสตรา มีต้องใจอาชญา มิได้มีเสียด ครอบครองแผ่นดิน มีสาครเป็น ขอบเขต มิได้มีเสาเขื่อน มิได้มีนิमित ไม่มีเสียนนาม สำเร็จ แพร่หลาย มีความเกษม สำราญ ถ้าเสด็จออกผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันต สัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคา คือ กิเลสอันเปิดแล้วในโลก ดูกรภิกษุทั้งหลาย มหาปริสตัลภณะ ๓๒ ประการนั้น เป็นไฉน ซึ่งพระมหาบุรุษประกอบแล้วย่อม มีคติเป็นสองเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ อนึ่ง ถ้าพระมหาบุรุษนั้น เสด็จออกผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระมหาบุรุษในโลกนี้

๑. มีพระบาทประดิษฐานเป็นอันดี ภิกษุทั้งหลาย การที่พระมหาบุรุษ มีพระบาทประดิษฐานเป็นอันดี นี้เป็นมหาปริสตัลภณะของมหาบุรุษ ฯ

๒. ณ พื้นภายใต้ฝ่าพระบาท ๒ ของพระมหาบุรุษ มีจักรเกิดขึ้น มีชั่งก้า ข้างละพัน มีกง มีคุม บริบูรณ์ด้วยอาการทั้งปวง ภิกษุทั้งหลาย แม้การที่พื้นภายใต้ฝ่าพระบาททั้ง ๒ ของ

^๑ ที.ปา. ๑๑/๑๕๘ - ๒๔๑ (พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๑ หน้าที่ ๑๕๘ - ๑๕๘)

พระมหาบุรุษ มีจักรเกิดขึ้น มีซี่กำลังละพัน มีกง มีคุม บริบูรณ์ด้วยอาการทั้งปวง นี้ก็ มหาบุ
ริสลักษณะของพระมหาบุรุษ ฯ

๓. มีส้นพระบาทยาว ฯ

๔. มีพระองค์ลีลา ฯ

๕. มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอ่อนนุ่ม ฯ

๖. มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทมีลายจุดตาข่าย ฯ

๗. มีพระบาทเหมือนสังข์คว่ำ ฯ

๘. มีพระขงฆ์รีเรียวกุญแจเนื้อทราย ฯ

๙. เสด็จสถิตยืนอยู่มิได้น้อมลง เอาฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองลูบเกล้าได้ถึง พระชานูทั้งสอง ฯ

๑๐. มีพระคุษะเร็นอยู่ในฝัก ฯ

๑๑. มีพระฉวีวรรณคุณวรรณะแห่งทองคำ คือ มีพระตจะ ประคองหุ้ม ด้วยทอง ฯ

๑๒. มีพระฉวีละเอียด เพราะพระฉวีละเอียด ฐลิตะองจึงมิติดอยู่ใน พระกายได้ ฯ

๑๓. มีพระโลมชาติเส้นหนึ่งๆ เกิดในขุมละเส้นๆ ฯ

๑๔. มีพระโลมชาติมีปลายขึ้นช้อยขึ้นข้างบน มีสีเขียว มีสีเหมือนดอก อัญชัญ ขด

เป็นกมลทลทักษิณาวัญ ฯ

๑๕. มีพระกายตรงเหมือนกายพรหม ฯ

๑๖. มีพระมังสะเต็มในที่ ๗ สถาน ฯ

๑๗. มีกึ่งพระกายท่อนบนเหมือนกึ่งกายท่อนหน้าของสีหะ ฯ

๑๘. มีระหว่างพระอังสะเต็ม ฯ

๑๙. มีปริมณฑลคอกไม้โคโรธ วาของพระองค์เท่ากับพระกายของพระองค์ พระกาย

ของพระองค์ก็เท่ากับวาของพระองค์ ฯ

๒๐. มีลำพระศอกกลมเท่ากัน ฯ

๒๑. มีปลายเส้นประสาทสำหรับนารสอาหารอันดี ฯ

๒๒. มีพระหนุคุดกลางราชสีห์ ฯ

๒๓. มีพระทนต์ ๔๐ ซี่ ฯ

๒๔. มีพระทนต์เรียบเสมอกัน ฯ

๒๕. มีพระทนต์ไม่ห่าง ฯ

๒๖. มีพระทนต์ขาวงาม ฯ

๒๗. มีพระชีวหาใหญ่ ๆ

๒๘. มีพระสุรเสียงดุจเสียงแห่งพรหม ตรัสมีสำเนียงดั่งนกกกรวิก ๆ

๒๙. มีพระเนตรดำสนิท [ดำคม] ๆ

๓๐. มีดวงพระเนตรดุจตาแห่งโค ๆ

๓๑. มีพระอุณาโลมบังเกิด ณ ระหว่างพระขนง มีสีขาวอ่อน ควร เปรียบด้วยนุ่น ๆ

๓๒. มีพระเศียรดุจประดับด้วยกรอบพระพักตร์ ๆ

คุณภิกษุทั้งหลาย แม้การที่พระมหาบุรุษ มีพระเศียรดุจประดับด้วยกรอบพระพักตร์ นี้ ก็เป็นมหาปุริสลักษณะของพระมหาบุรุษนั้น ๆ

คุณภิกษุทั้งหลาย มหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการเหล่านี้แล ที่มหาบุรุษ ประกอบ แล้ว ย่อมเป็นเหตุให้มีคติเป็นสองเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น คือ ถ้าครอง เรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๆลฯ อนึ่งถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนทรง ผนวชเป็นบรรพชิต จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอัน เปิดแล้วในโลก ภิกษุทั้งหลาย พวกฤาษี แม้เป็นภายนอก ย่อมทรงจำมหาปุริส ลักษณะของพระมหาบุรุษ ๓๒ เหล่านี้ได้ แต่ฤาษีทั้งหลายนั้น ย่อมไม่ทราบว่ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก สัตว์ย่อมเข้าถึงสุคติโลก สวรรค์ เพราะกรรมนี้อันตนทำสั่งสม พอกพูนไพบูลย์ สัตว์ที่บำเพ็ญกุศลกรรมนั้น ย่อม ครอบงำเทวดาทั้งหลายอื่นในโลกสวรรค์ โดยสถาน ๑๐ คือ อายุทิพย์ วรรณทิพย์ ความสุข ทิพย์ ยศทิพย์ ความเป็นอธิบดีทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ และโภจวิพพิทย ครั้นจุติจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะ ซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ ๆ

[๑๓๑] คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน เป็นผู้มีสมทานมั่นในกุศลธรรม มีสมทานไม่ถอยหลังในกายสุจริต ในวจีสุจริต ในมโนสุจริต ในการบำเพ็ญทาน ในการสมทานศีล ในการรักษา อุโบสถ ในการปฏิบัติดีในมารดา ในการปฏิบัติดีในบิดา ในการปฏิบัติดีในสมณะ ในการปฏิบัติดีในพรหม ในความเป็นผู้เคารพ ต่อ ผู้ใหญ่ในสกุลและในธรรมเป็น อริกุศลอื่น ๆ ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้อง หน้าแต่ตายเพราะกายแตกเพราะกรรมนั้น อันตนทำสั่งสม พอกพูนไพบูลย์ ตถาคตย่อม ครอบงำเทวดาทั้งหลายอื่นในโลกสวรรค์ โดยสถาน ๑๐ คือ อายุทิพย์ วรรณทิพย์ ความสุข ทิพย์ ยศทิพย์ ความเป็นอธิบดีทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ และโภจวิพพิทย ครั้นจุติจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาถึงความเป็นอย่างนี้ ย่อม ได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้

[๑๓๒] พระมหาบุรุษนั้น มีพระบาทตั้งอยู่เฉพาะเป็นอันดี คือทรงเหยียบพระบาทเสมอกันบนพื้น ทรงยกพระบาทขึ้นก็เสมอกัน ทรงจดภาคพื้นด้วยฝ่าพระบาททุกส่วนเสมอกัน พระมหาบุรุษสมบุรณด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะเป็นพระเจ้าจักรพรรดิดำรงอยู่ในธรรม เป็นอิสระในแผ่นดินมีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบเขต ทรงชำนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคงสมบุรณด้วยรัตนะ ๗ ประการ คือ จักรรัตน์ หัสติรัตน์ อัสวรัตน์ มณีรัตน์ อิตถีรัตน์ คฤบดิรัตน์ ปริณายกรัตน์ เป็นที่ ๗ และมีพระราชโอรสมากกว่าพัน ล้วนเป็นผู้แก้วกล้า มีพระรูปสมเป็นวิรกษัตริย์ สามารถย้ายเสนาแห่งปรปักษ์ เสียได้ และพระมหาบุรุษนั้นทรงชนะโดยธรรมมิต้องใช้อาชญา มิต้องใช้ศัสตรา ปกครองแผ่นดินนี้มีสาครเป็นขอบเขต มิได้มีเสาเขื่อน มิได้มีนิมิต ไม่มีเสี้ยนหนาม มั่งคั่งแพร่หลาย มีความเกษมสำราญ มิได้มีเสนียด เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้ผลข้อนี้คือ ไม่มีใครๆ ที่เป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นข้าศึกศัตรูจะฟังข่มได้ หนึ่ง ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนทรงผนวชเป็นบรรพชิต จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้ผลข้อนี้คือ ไม่มีเหล่าข้าศึกศัตรูภายในหรือภายนอก คือ รากะ โทสะ โมหะ หรือสมณพราหมณ์ เทวดา มาร พรหม ใครๆ ในโลกจะฟังข่มได้พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความ นี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า ฯ

[๑๓๓] พระมหาบุรุษยินดีในวจีสัจ ในธรรม [กุศลกรรมบถ] ความฝืดทน ความสำรวม ความเป็นผู้สะอาด ศีลที่เป็นอาลัย อุโบสถกรรม ความไม่เบียดเบียนเหล่าสัตว์ และกรรมอันไม่สาหัส สมทานแล้วมั่นคง ทรงประพฤติมาแล้วย่างรอบคอบ เพราะกรรมนั้นพระมหาบุรุษจึงหลีกไปสู่ไตรทิพย์ เสวย ความสุขและสมบัติเป็นที่ผลิตเพลินยินดี จูติจากไตรทิพย์แล้ว เวียนมาในโลกนี้ เหยียบปลูฟิด้วยฝ่าพระบาทอันเรียบ พวกพราหมณ์ผู้ทำนายพระลักษณะมาประชุมกันแล้วทำนายว่า พระราชกุมารนี้ มีฝ่าพระบาทประดิษฐานเรียบ เป็นคฤหัสถ์หรือ บรรพชิต ก็ไม่มีใครข่มได้ พระลักษณะนั้นย่อมเป็นนิมิตต้อง เนื้อความนั้นพระราชกุมารนี้ เมื่ออยู่ครองฆราวาส ไม่มีใคร สามารถข่มได้ มีแต่ครอบงำพวกปรปักษ์เหล่าศัตรูมิอาจย้ายได้ ใครๆ ที่เป็นมนุษย์ในโลกนี้หาข่มได้ไม่ เพราะผลแห่งกุศล กรรมนั้น ถ้าพระราชกุมารเช่นนั้น เข้าถึงบรรพชา ทรงยินดี ยิ่งด้วยความพอใจในเนกขัมมะ จะมีพระปรีชาเห็นแจ่มแจ้ง เป็นอัครบุคคล ไม่ถึงความเป็นผู้อันใครๆ ข่มได้ ย่อมเป็นผู้ สูงสุดกว่านรชน อันนี้แลเป็นธรรมดาของพระกุมารนั้น ฯ

[๑๓๔] คุณกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อนได้ เป็นผู้นำความสุขมาให้แก่ชนเป็นอันมาก บรรเทาภัยคือความ หวาดกลัวและความ หวาดเสียว จัดความรักษาปกครองป้องกันโดยธรรม และ บำเพ็ญทานพร้อมด้วยวัตถุอันเป็น บริวาร เบื้องหน้า แต่ตายเพราะกายแตก ย่อม เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมนั้นอันตน ทำสั่งสม พอกพูนไปบุญล้น ๆ ตถาคตย่อมครอบงำเทวดาทั้งหลายอื่นในโลกสวรรค์โดยสถาน ๑๐ คือ อายุทิพย์ วรรณ ทิพย์ ความสุขทิพย์ ยศทิพย์ ความเป็นอธิบดีทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ และ โภภุญทรัพย์ทิพย์ ครั้นจุติจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาถึงความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ คือ ในฝ่าพระบาททั้ง ๒ มีจักรเกิดเป็นอันมาก มีซี่กำพัน หนึ่ง มีกง มีคุม บริบูรณ์ด้วยอาการ ทั้งปวง มีระหว่างอันกุศลกรรมแบ่งเป็นอันดี พระมหา บุรุษสมบุรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือน จะเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็น พระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้ผลข้อนี้ คือ มีบริวารมาก คือ มีบริวารเป็น พราหมณ์ เป็น คฤหบดี เป็นชาวนิคม เป็นชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็น กองทหาร เป็นนายประตู เป็นอำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็น ราชกุมาร ถ้าพระ มหาบุรุษนั้นออกจากเรือนทรงผนวชเป็นบรรพชิต จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มี หลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะ ได้ผลข้อนี้ คือ มีบริวารมาก คือ มีบริวารเป็นภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็น เทวดา เป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็นคนธรรพ์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระ โบราณกเถระทั้งหลาย จึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

พระมหาบุรุษเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อนๆ ผู้นำความสุขมา ให้แก่ชนมาก บรรเทาภัยคือ ความหวาดกลัวและความหวาดเสียว ขวนขวายในความคุ้มครองรักษาป้องกัน เพราะกรรมนั้น พระมหาบุรุษจึงหลีกไปสู่ไตรทิพย์ เสวยความสุข และสมบัติเป็นที่ เพลิดเพลินยินดี ครั้นจุติจากไตรทิพย์แล้ว เวียนมาในโลกนี้ ย่อมได้ลายจักรทั้งหลาย มีซี่กำ พันหนึ่งมี กง มีคุม โดยรอบ ในฝ่าพระบาททั้ง ๒ พวกพราหมณ์ผู้ ทำนายลักษณะมาประชุม กันแล้วเห็นพระราชกุมารมีลักษณะอัน เกิดด้วยบุญเป็นร้อยๆ แล้วทำนายว่า พระราชกุมารนี้ จักมี บริวาร ย่ำยีเสียซึ่งศัตรู เพราะจักรทั้งหลายมีกง โดยรอบอย่าง นั้น ถ้าพระราชกุมาร เช่นนั้นไม่เข้าถึงบรรพชา จะยังจักรให้ เป็นไป และปกครองแผ่นดิน มีกษัตริย์ที่มียศมากเป็น อนุยนต์ ติดตามห้อมล้อมพระองค์ ถ้าและพระราชกุมารเช่นนั้นเข้าถึง บรรพชา เป็นผู้ยินดียิ่ง ด้วยความพอใจในเนกขัมมะจะมีพระ ปรีชาเห็นแจ่มแจ้ง พวกเทวดา มนุษย์ อสูร ทำว้ากกะ

ยักษ์ คนธรรพ์ นาค วิหค และสัตว์ ๔ เท้า ที่มีสมมากจะ ห้อมล้อมพระองค์ผู้ไม่มีใครยิ่งกว่า
อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้ว ฯ

คุณกริกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละ
ปาณาติบาตแล้ว เว้นขาดจากปาณาติบาตแล้ว วางทัณตะ วางศตราแล้ว มีความละเอียด มี
ความกรุณา หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้า
แต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำสั่งสมพอกพูนไพบูลย์ ตถาคตยอมครอบงำ
เทวดาทั้งหลายอื่นในโลกสวรรค์ โดยสถาน ๑๐ คือ อายุทิพย์ วรรณทิพย์ ความสุขทิพย์ ยศ
ทิพย์ ความเป็นอธิบดีทิพย์ รูปทิพย์ เสียงทิพย์ กลิ่นทิพย์ รสทิพย์ และโภจภูตทิพย์ ครั้นจุติ
จากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่ง มหาปุริสลักษณะ ๓ ประการ
คือ สิ้นพระบาทยาว ๑ มีนิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาท ยาว ๑ มีพระกายตรงดั่งว่ากายแห่ง
พรหม ๑ พระมหาบุรุษนั้นสมบุรณด้วยลักษณะ ทั้งหลายนั้น ถ้าอยู่ครองเรือน จะเป็นพระเจ้า
จักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ผลข้อนี้ คือ มีพระชนมายุ
ยืนดำรงอยู่นานอภิบาลพระชนมายุยืนยาว ไม่มีใครๆ ที่เป็นมนุษย์ซึ่งเป็นข้าศึกศัตรูสามารถ
ปลง พระชนม์ชีพในระหว่างได้ ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนทรงผนวชเป็นบรรพชิต
จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อ เป็น
พระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้ผลข้อนี้ คือ มีพระชนมายุ ยืนดำรงอยู่นาน
ทรงอภิบาลพระชนมายุยืนยาว ไม่มีข้าศึกศัตรูจะเป็นสมณะ พราหมณ์ เทวดา พรหม มาร
ใครๆ ในโลกสามารถปลงพระชนม์ชีพในระหว่างได้ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้
พระโอรานกเถระทั้งหลาย จึง กล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

[๑๓๓] พระมหาบุรุษทรงทราบว่า การฆ่าอันเป็นเหตุให้สัตว์ตายว่าเป็นภัยแก่ตน ได้
เป็นผู้เว้นขาดแล้ว เบื้องหน้าแต่มีพระคุณ ได้ไปแล้วสู่สวรรค์ เพราะกรรมที่ทรงประพฤติดีแล้ว
นั้น เสวยวิบากอันเป็นผลแห่งกรรมที่ทรงทำดีแล้วจุติ [จากสวรรค์] แล้วเวียนมาในโลกนี้
ย่อมได้เฉพาะซึ่ง

ลักษณะ ๓ ในโลกนี้ คือ มีสิ้นพระบาทยาวงาม ๑ พระกายเกิดดีตรงสวยงาม ประหนึ่งว่ากาย
พรหม มีพระพาหุงาม มีความเป็นหนุ่ม ทรวดทรงสวยเป็นสุชาติ ๑ มีนิ้วพระหัตถ์และนิ้ว
พระบาทยาวอ่อนดั่งปุยฝ้าย ๑ พระชนกเป็นต้นทรงบำรุงพระราชกุมาร เพื่อให้มีพระชนมายุ
เป็นไปนาน เพราะพระองค์ทรงสมบุรณด้วยปุริสลักษณะ ๓ ประการ ถ้าพระราชกุมารเป็น
คฤหัสถ์ ก็จะให้พระชนม์ชีพเป็นไปนาน ถ้าทรงผนวชก็จะให้พระชนม์ชีพเป็นไปนานกว่า

นั้นเพื่อให้วสีและอิทธิเจริญไป พระลักษณะนั้นเป็นนิมิต เพื่อความเป็นผู้มีชนมายุยืนด้วยประการดังนี้ ฯ

[๑๓๘] คูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อนเป็นผู้ให้ของที่ควรเคี้ยวและของที่ควรบริโภคนั้นประณีตและมีรสอร่อย และให้น้ำที่ควรชดควรดื่ม ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตาย เพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สั่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปฐิส ลักษณะนี้ คือมีมังสะอุมในที่ ๗ สถาน คือที่หลังพระหัตถ์ทั้ง ๒ ก็มีมังสะอุม ที่หลังพระบาททั้ง ๒ ก็มีมังสะอุม ที่บนพระอังสาทั้ง ๒ ก็มีมังสะอุมที่ลำพระศอกก็มีมังสะอุม พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือน จะเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้รับ ผลข้อนี้ คือยอมเป็นผู้ให้ของที่ควรเคี้ยวและของที่ควรบริโภคนั้นประณีตและมีรสอร่อย และได้ น้ำที่ควรชดควรดื่ม ถ้าพระมหาบุรุษนั้น ออกจากเรือนทรงผนวช เป็นบรรพชิต จะเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธานุเจ้าจะได้อะไรเมื่อเป็นพระพุทธานุเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ ทรงได้ของที่ควรเคี้ยว และของที่ควรบริโภคนั้นประณีต และมีรสอร่อย และทรงได้น้ำที่ควรชดควรดื่ม พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้พระโบราณกเถระทั้งหลาย จึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

[๑๓๙] พระมหาบุรุษอุดม เป็นผู้ให้ของที่ควรเคี้ยว และของที่ควร บริโภค และน้ำที่ควรชดควรดื่ม มีรสอันเลิศ เพราะกรรมที่ทรงประพฤติดิแล้วนั้นพระมหาบุรุษนั้น จึงบันเทิงใจอยู่นานในสวนนันทวัน มาในโลกนี้ ย่อมได้มังสะอุมเจ็ดแห่ง และได้พื้นพระหัตถ์และพระบาทอ่อนนุ่ม บัณฑิตผู้ฉลาดในนิมิตแห่งลักษณะ กล่าวไว้เพื่อความเป็นผู้ได้ของควรเคี้ยวและโภชนะอันมีรส ลักษณะนั้น ไซ้ว่าจะต้องอรรธ แม้แก่พระมหาบุรุษผู้เป็นคฤหัสถ์เท่านั้น ถึงพระมหาบุรุษทรงผนวช ก็ได้ ชัชชโภชนาที่วิตถุนั้นเหมือนกัน พระองค์เป็นผู้ได้ของควรเคี้ยวและ โภชนะมีรสอันอุดม บัณฑิตทั้งหลายกล่าวแล้วว่าพระองค์เป็นผู้ตัดกิเลส เป็นเครื่องผูกของคฤหัสถ์ทั้งปวงเสีย ฯ

[๑๔๐] คูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อนเป็นผู้สงเคราะห์ประชาชนด้วยสังคหวัตถุ ๔ คือ การให้ การกล่าว คำเป็นที่รัก การประพฤดิให้เป็นประโยชน์ และความเป็นผู้มีตนเสมอ ตถาคต ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตาย เพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อัน ตนทำ สั่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากโลก

สวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความ เป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ทั้ง ๒ นี้ คือ พระหัตถ์และ พระบาทมีพื้นอ่อนนุ่ม ๑ และมีพระหัตถ์และพระบาทมีลายดั่งว่าร่างข้าย ๑ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะทั้ง ๒ นั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริวารชนอันพระองค์ทรงสงเคราะห์แล้วเป็นอย่างดี บริวารชนที่พระองค์ทรง สงเคราะห์เป็นอย่างดีนั้น เป็นพรหมณ์เป็นคฤหบดี เป็นชาวนิกม เป็นชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็นกองทหาร เป็นนายประตู เป็น อำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็นราชกุมาร ถ้าพระมหาบุรุษนั้น ออกจากเรือนทรงผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริวารชนอันพระองค์ทรงสงเคราะห์แล้วเป็นอย่างดี บริวารชนที่พระองค์ทรงสงเคราะห์เป็นอย่างดีนั้น เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็น อุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็นเทวดาเป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็นคน ธรรม์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถา ประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

[๑๔๑] พระมหาบุรุษ ทำแล้ว ประพฤติแล้ว ซึ่งการให้ ๑ ซึ่งความเป็นผู้ประพฤติให้เป็นประโยชน์ ๑ ซึ่งความเป็นผู้กล่าวคำเป็นที่รัก ๑ ซึ่งความเป็นผู้มีพระฉันทะเสมอกัน ๑ ให้เป็นความสงเคราะห์อย่างดีแก่ชนเป็นอันมาก ย่อมไปสู่สวรรค์ด้วยคุณอันตนมิได้คูหิมน จูติ [จากสวรรค์] แล้วเวียนมาในโลกนี้ เป็นพระกุมารยังหนุ่มแน่นงดงาม ย่อมได้เฉพาะซึ่งความเป็นผู้มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอ่อนนุ่มด้วย ซึ่งความเป็นผู้มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทมีลายเป็นร่างข้างามยิ่ง และมีส่วนสวายน่าชมด้วย พระองค์มาสู่แผ่นดินนี้ มีบริวารชนอันพระองค์ พึงตรวจตราและสงเคราะห์ดี ตรัสด้วยคำเป็นที่น่ารักแสวงหาผล ประโยชน์เกื้อกูลและความสุขให้ ทรงประพฤติความดีมากมายที่พระองค์โปรดยิ่ง ถ้าพระองค์ทรงละความบริโศกคามารมณ์ทั้งปวงเป็น พระชินะตรีศธรรมกถาแก่ประชุมชน ประชุมชนก็จะสนองคำของพระองค์ เลื่อมใสยิ่งนัก ครั้นพึงธรรมแล้ว ย่อมจะพากันประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม

[๑๔๒] คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน เป็นผู้กล่าววาจาประกอบด้วยอรรถ ประกอบด้วยธรรม แนะนำประชาชนเป็นอันมาก เป็นผู้นำประโยชน์และความสุขมาให้แก่สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้บูชาธรรมเป็นปรกติ ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ ตั้งสมพอกพูนไฟบุญ ฯลฯ จูติจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความ เป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหา

ปฐกษณะ ๒ ประการนี้ คือมีพระบาทจุลสังข์ว่า ๑ มีพระโลมชาติล้วนมีปลายซ้อนขึ้นข้างบนทุกๆ เส้น ๑ พระมหาบุรุษสมบุรณ์ด้วยลักษณะทั้ง ๒ นั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือเป็นผู้เลิศประเสริฐ เป็นประธานสูงสุด ดึกว่าหมู่ชนที่บริโภคกาม ถ้าพระมหาบุรุษออกจากเรือน ผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นผู้เลิศประเสริฐ เป็นประธานสูงสุด ดึกว่าสรรพสัตว์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโหราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

[๑๔๓] พระมหาบุรุษ พิจารณาก่อน จึงกล่าวคำอันประกอบด้วยอรรถและธรรม แสดงแล้วกะประชาชนเป็นอันมาก เป็นผู้นำประโยชน์และความสุขมาให้แก่สัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้ไม่ตระหนี่ได้เสียสละบูชาธรรมแล้ว พระองค์ยอมไปสู่สุคติ บันเทิงอยู่ในสุคตินั้น เพราะกรรมอันพระองค์ ประพฤติดีแล้ว มาใน โลกนี้ ย่อมได้ลักษณะ ๒ ประการ เพื่อความเป็นผู้มีความสุขอันอุดม พระมหาบุรุษนั้นนั้น มีพระ โลมชาติ มีปลายซ้อนขึ้นข้างบนและมีพระบาทดำรงอยู่แล้วเป็นอันดี อันพระมังสะและโลหิตปิดบัง อันหนังหุ้มห่อแล้ว และมีพระเพลาเบื้องบนงาม พระมหาบุรุษเช่นนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะถึงความเป็นผู้เลิศกว่า พวกที่บริโภคกาม ไม่มีใครๆ ยิ่งกว่าพระองค์ทรงครอบงำชมพูทวีปเสียสิ้น อนึ่ง หากพระองค์ทรงผนวช ก็ทรงพระวิริยะอย่างประเสริฐ ถึงความเป็นผู้เลิศกว่าสรรพสัตว์ ไม่มีใครๆ ยิ่งกว่าพระองค์ได้ ทรงครอบงำโลกทั้งปวงอยู่ ฯ

[๑๔๔] อภิษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อนเป็นผู้ตั้งใจสอนศิลปะ วิชา จรรยา [ข้อที่ควรประพฤติ] หรือกรรม [ปัญญาเป็นเครื่องรู้ว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน] ด้วยมนสิการว่า ทำไฉนชนทั้งหลายนี้พึงรู้เร็ว พึงสำเร็จเร็ว ไม่พึงลำบากนาน ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสมพอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจตุจากโลกสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปฐกษณะนี้ คือ มีพระขงฆ์เรียงดั่งแข็งแห่งเนื้อทราย พระมหาบุรุษสมบุรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ จะทรงได้เฉพาะซึ่งหัตถาภิวาหณะ อันคู่ควรแก่พระราชา ซึ่งเป็นองค์แห่งเสนาของพระราชาโดยพลัน ฯลฯ ถ้าพระมหาบุรุษนั้น ออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคา คือกิเลส

อันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ จะทรงได้เฉพาะซึ่งจิรวาทิปัจจัยอันสมควรแก่สมณะ และจตุบริษัทอันเป็นองค์ ของสมณะ และทรงได้บริจารเป็นสมณูปโภคนอันสมควรแก่สมณะโดยพลัน พระผู้มีพระภาคตรัส เนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

[๑๔๕] พระมหาบุรุษปรารถนาอยู่ว่า ทำไฉน พวกศึกษาเหล่านี้จะรู้แจ่มแจ้งเร็วใน ศิลปะ ในวิชา ในจรณะ และในกรรม และคว้นบอกศิลปะที่ไม่เป็นไปเพื่อจะเบียดเบียนแก่ ใครๆ ด้วยความตั้งใจว่า ผู้ศึกษาจะไม่ลำบากนาน ครั้นทำกุศลกรรมมีความสุขเป็นผลนั้น แล้ว ย่อมได้พระชนม์ทั้งคู่เป็นที่ชอบใจ มีทรวดทรงดี กลมกล่อม เป็นสุชาติ เรียวไปโดย ลำดับ มีโลมชาติมีปลายช้อยขึ้นข้างบน มีหนังอันละเอียดนุ่มห่อแล้ว บัณฑิตทั้งหลายชม พระมหาบุรุษนั้นว่า พระองค์มีพระชนม์ดั่งว่าแข่งแห่งเนื้อทราย และชมพระลักษณะ คือ โลม ชาติเส้นหนึ่งๆ อันประกอบด้วยสมบัติที่ใครๆ ปรารถนา รวมเข้าไว้ในที่นี้ พระมหาบุรุษเมื่อ ยังไม่ทรงผนวช ก็ได้ลักษณะนั้น ในที่นี้ เร็วพลัน ถ้าพระมหาบุรุษเช่นนั้นเข้าถึงบรรพชา ทรงยินดียิ่ง แล้วด้วยความพอพระทัยในเนกขัมมะ มีพระปริชาเห็นแจ่มแจ้งทรงพระวิริยะ ยอดเยี่ยม จะทรงได้พระลักษณะ เป็นอนุโลมแก่พระลักษณะที่สมควรเร็วพลัน ฯ

[๑๔๖] คูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน เป็น ผู้เข้าหาสมณะหรือพราหมณ์แล้วซักถามว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญกรรมส่วนกุศลเป็นอย่างไร กรรมส่วนอกุศลเป็นอย่างไร กรรมส่วนที่มีโทษเป็น อย่างไร กรรมส่วนที่ไม่มีโทษเป็น อย่างไร กรรมที่ควรเสพเป็นอย่างไร กรรมที่ไม่ควรเสพเป็นอย่างไร กรรมอะไรข้าพเจ้าทำ อยู่พึงเป็น ไปเพื่อไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์ตลอดกาลนาน อนึ่ง กรรมอะไรข้าพเจ้าทำอยู่พึง เป็นไป เพื่อเป็นประโยชน์ เพื่อสุขตลอดกาลนาน ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้อง หน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สั่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจติ จากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ คือ มีพระฉวี สุขุมละเอียด เพราะพระฉวี สุขุมและละเอียด ชูลีละอองมิตติ พระกายได้ พระมหาบุรุษ สมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็น พระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็น พระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีปัญญามาก ไม่มีบรรดากาม โภกิจชนผู้ใดผู้หนึ่งมีปัญญาเสมอ หรือ มีปัญญาประเสริฐกว่าพระองค์ ถ้าพระมหาบุรุษนั้น ออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลส อันเปิดแล้วในโลก เมื่อ เป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้

คือ มีพระปริชามาก มีพระปริชากว้างขวาง มีพระปริชาร่าเริง มีพระปริชาว่องไว มีพระปริชา
เยียบแหลม มีพระปริชาทำลายกิเลส ไม่มีบรรดาสรรพสัตว์ผู้ใดผู้หนึ่งมีปัญญา เสมอ หรือมี
ปัญญาประเสริฐกว่าพระองค์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื่องความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลาย
จึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

[๑๔๗] พระมหาบุรุษ เคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อนๆ ประสงค์จะรู้ทั่วถึง เข้าหา
บรรพชิต สอบถามตั้งใจฟังด้วยดี มุ่งความเจริญอยู่ภายในไตร่ตรอง ถกอันประกอบด้วย
อรรถ มาอุปติเป็นมนุษย์ มีพระฉวีละเอียด เพราะกรรมอันดำเนินไปเพื่อความได้เฉพาะซึ่ง
ปัญญา บัณฑิตผู้ฉลาดในลักษณะและนิมิตทำนายว่า พระราชกุมารเช่นนี้จะทรงหยั่งทราบ
อรรถ อันสุขุมแล้วเห็นอยู่ ถ้าไม่เข้าถึงบรรพชาที่จะยังจักรให้เป็นไป ปกครองแผ่นดิน ใน
การสั่งสอนสิ่งที่เป็นประโยชน์และในการกำหนด ไม่มีใครประเสริฐหรือเสมอเท่าพระองค์
ถ้าพระราชกุมารเช่นนั้น เข้าถึงบรรพชายินดียิ่งด้วยความพอพระทัยในเนกขัมมะ จะมีพระ
ปริชาเห็นแจ่มแจ้ง ทรงได้พระปริชาอันพิเศษ อันยอดเยี่ยมบรรลुพระโพธิญาณทรงพระ
ปริชาอันประเสริฐกว้างขวางดังแผ่นดิน ฯ

[๑๔๘] คุณกริกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน
เป็นผู้ไม่มีความโกรธ ไม่มีความแค้นใจ แม้ถูกคนหม่มมากกว่าเขาก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธ ไม่ปอง
ร้าย ไม่จองพลาญ ไม่ทำความโกรธความเคืองและ ความเสียใจให้ปรากฏ และเป็นผู้ให้เครื่อง
ลาดมี เนื้อละเอียดอ่อน และให้ผ้า สำหรับนุ่งห่ม คือ ผ้าไหมพัสดรมีเนื้อละเอียด ผ้าฝ้ายมีเนื้อ
ละเอียด ผ้าไหมมี เนื้อละเอียด ผ้ากัมพลมีเนื้อละเอียด ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
เบื้องหน้า แต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สั่งสม พอพูน ไพบูลย์ ฯลฯ
ครั้งจุติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ คือ มี
วรรณะดังทองคำ มีผิวหนังคล้ายทองคำ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครอง
เรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะ
ได้รับผลข้อนี้ คือ จะได้เครื่องลาดมีเนื้อละเอียดอ่อน ทั้งได้ผ้าสำหรับนุ่งห่ม คือ ผ้าไหม
พัสดรมีเนื้อละเอียด ผ้าฝ้ายมีเนื้อละเอียด ผ้าไหมมีเนื้อละเอียด ผ้ากัมพลมีเนื้อละเอียด ถ้า
พระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะ
ได้รับผลข้อนี้ คือ ทรงได้เครื่องลาดมีเนื้อละเอียดอ่อน ทรงได้ผ้าสำหรับนุ่งห่ม คือ ผ้าไหม
พัสดรมีเนื้อละเอียด ผ้าฝ้ายมีเนื้อละเอียด ผ้าไหมมีเนื้อละเอียด ผ้ากัมพลมีเนื้อละเอียด พระผู้

มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

[๑๔๕] พระมหาบุรุษอริยฐานความเป็นผู้ไม่โกรธไว้ และได้ให้ทานคือผ้าเป็นอันมาก ล้วนแต่มีเนื้อละเอียดและมีสีดี เป็นผู้ดำรงอยู่ในภพก่อนๆ ทรงเสวยสละเหมือนฝนตกทั่วแผ่นดิน ครั้นทรงทำกุศลกรรมนั้นแล้ว จุตจากมนุษย์โลกเข้าถึงเทวโลก เสวยวิบาก อันเป็นผลกรรมที่ท้าวได้มีพระฉวีเปรียบด้วยทอง คุณพระอินทร์ผู้ประเสริฐกว่าสุรเทวดา ย่อมลบล้างอยู่ในเทวโลกถ้าเสด็จครองเรือนยังไม่ประสงค์ที่จะทรงผนวช ก็ทรงปกครองแผ่นดินใหญ่ ทรงได้เฉพาะซึ่งสัตว์ตถะ และความเป็นผู้มีพระฉวีสะอาดละเอียดงามลบล้างประชุมชนในโลกนี้ ถ้าเข้าถึงบรรพชา ก็ทรงได้ซึ่งผ้าสำหรับทรงครอง เป็นผ้าเครื่องนุ่งห่มอย่างดีและเสวยผลกรรมที่เป็นประโยชน์ที่ทรงทำไว้ในภพก่อน ความหมกคล้ำแห่งผลกรรมที่พระองค์ทำแล้ว หามีไม่ ฯ

[๑๕๐] คูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อนกำเนิดก่อนเป็นผู้นำพวกญาติมิตรสหายผู้มีใจดีที่สูญหายพลัดพรากไปนานให้กลับมาพบกัน นำมารดากับบุตรให้พบกัน นำบุตรกับมารดาให้พบกัน นำบิดากับบุตรให้พบกัน นำบุตรกับบิดาให้พบกัน นำบิดากับพี่น้องให้พบกัน นำพี่ชายกับน้องสาวให้พบกัน นำน้องสาวกับพี่ชายให้พบกัน ครั้นทำให้พร้อมเพรียงกันแล้ว ก็ชื่นชม ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตกเพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังขม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุตจากสวรรค์แล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ คือมีพระคุษะเร้นอยู่ในฝัก พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ มีพระโอรสมาก พระราชบุตรของพระองค์มีกว่าพัน ล้วนกล้าหาญมีรูปทรงสมเป็นวีรกษัตริย์ สามารถย้ายเสนาของข้าศึกได้ ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้า จะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีพระโอรสมาก พระโอรสของพระองค์มีจำนวนหลายพันล้วนเป็นผู้แก่กล้า มีความเพียรเป็นองค์สมบัติ กำจัดปรเสนาเสียได้ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ ในพระลักษณะนั้นว่า

[๑๕๑] พระมหาบุรุษเป็นมนุษย์ในชาติก่อนๆ ได้ทรงนำพวกญาติมิตรสหายที่สูญเสีย หายพลัดพรากไปนานให้กลับมากพบกัน ครั้นทำให้เขาพร้อมเพรียงกันแล้ว ก็ชื่นชม เพราะ กุศลกรรมนั้น พระองค์จึงหลีกไปสู่ไตรทิพย์ เสวยความสุขและสมบัติเป็นที่เปลิดเปลินยินดี จุติจากเทวโลกแล้วเวียนมาเกิดในโลกนี้ ย่อมได้องค์กายพที่ปิดบังด้วยผ้าตั้งอยู่ในฝัก พระ มหาบุรุษเช่นนั้นมีพระโอรสมาก พระโอรสของพระองค์มากกว่าพัน เป็นผู้กล้าหาญ เป็น วีรบุรุษ สามารถให้ศัตรูพ่ายไป ให้ปีติเกิดและทูลปียพจน์แก่พระมหาบุรุษที่ยังทรงเป็น คฤหัสถ์ เมื่อพระมหาบุรุษทรงผนวช บำเพ็ญพรต มีพระโอรสมากกว่านั้น ล้วนแต่ดำเนิน ตามพระพุทธพจน์ พระลักษณะนั้น ย่อมเป็นนิमितต่อความนั้นสำหรับพระมหาบุรุษที่เป็น คฤหัสถ์หรือบรรพชิต ฯ

[๑๕๒] คูกรกิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน เมื่อตรวจดูมหาชนที่ควรสงเคราะห์ ย่อมรู้จักชนที่เสมอกัน รู้จักเองรู้จักบุรุษ รู้จักบุรุษพิเศษ หยั่งทราบว่าคุณคนนี้ควรแก่สักการะนี้ บุคคลนี้ควรแก่สักการะนี้ ดังนี้ แล้วทำกิจเป็น ประโยชน์อันพิเศษ ในบุคคลนั้นๆ ในกาลก่อนๆตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้อง หน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติ จากสวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ ประการนี้ คือ มีพระกาย เป็นปริมณฑลดังว่านิโครธพุกษ์ ๑ เมื่อทรงยืนอยู่ไม่ต้องทรงน้อมพระกายลง ย่อมลูบคลำ พระชาณูทั้ง ๒ ด้วยฝ่ายพระหัตถ์ทั้ง ๒ ได้ ๑ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะ ทั้ง ๒ นั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯเมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อ เป็นพระราชาจะได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นผู้มั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมาก มี เครื่องอุปกรณ์นำปลื้มใจมากมีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก มีคลังเต็มบริบูรณ์ ถ้าพระมหาบุรุษ นั้นออก จากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือ กิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อ นี้ คือเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก ทรัพย์ของพระองค์นั้นคือ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตปปะ สุตตะ จาคะ ปัญญา เป็นทรัพย์อย่างหนึ่งๆพระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระ โบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหาบุรุษ เมื่อตรวจดูมหาชนที่ควรสงเคราะห์ พิจารณาแล้วสอดคล้องแล้ว คิด แล้วหยั่งทราบว่าคุณคนนี้ควรแก่สักการะนี้ ดังนี้แล้วทำกิจพิเศษของบุรุษในบุคคลนั้นๆ ใน กาลก่อน ก็แหละพระมหาบุรุษทรงยืนตรงไม่ต้องน้อมพระกายลง ก็ถูกต้องพระชาณูทั้ง ๒

ด้วยพระกรทั้ง ๒ ได้ และมีพระกายเป็นปริมณฑลดั่งว่า ต้นนิโครชที่งอกงามบนแผ่นดินด้วย
ผลกรรมที่ประพาศมาดีแล้ว ยังเป็นส่วนเหลื่อมมนุษย์ทั้งหลาย ที่มีปัญญาอันละเอียด รู้จัก
ลักษณะเป็นนิมิตมากอย่างทำนายว่า พระราชโอรสนี้เป็นพระครุณกุมาร ยังทรงพระเยาว์
ย่อมได้เฉพาะซึ่งลักษณะอันคู่ควรแก่คฤหัสถ์มากอย่าง กาม โภคะอันสมควรแก่คฤหัสถ์เป็น
อันมาก ย่อมมีแก่พระราชกุมารผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ในฉราวาสวิสัยนี้ ถ้าพระราชกุมารนี้
ทรงละกาม โภคะทั้งปวง จะทรงได้อนุตรธรรมอันเป็นทรัพย์อย่างประเสริฐสูงสุด ฯ

[๑๕๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อนกำเนิดก่อน เป็น
ผู้หวังประโยชน์ หวังความเกื้อกูล หวังความผาสุก หวังความเกษมจากโยคะ แก่ชนเป็นอัน
มาก ด้วยมโนสีกาว่า ทำไฉน ชนเหล่านี้พึงเจริญด้วยศรัทธา เจริญด้วยศีล เจริญด้วยสุตะ
เจริญด้วยพุทธิ เจริญด้วยจาคะ เจริญด้วยธรรม เจริญด้วยปัญญา เจริญด้วยทรัพย์และ
ข้าวเปลือก เจริญด้วยนาและสวน เจริญด้วยสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า เจริญด้วยบุตรและ
ภรรยา เจริญด้วยทาสและกรรมกร เจริญด้วยญาติ เจริญด้วยมิตร เจริญด้วยพวกพ้อง ดังนี้
ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ
สั่งสม พอพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะ
ซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๓ ประการนี้ คือ มีส่วนพระกายข้างหน้าดั่งว่าถึงกายข้างหน้าแห่ง
ราชสีห์ ๑ มีระหว่างพระปฤษฎางค์เต็มดี ๑ มีลำพระศอกกลมเสมอกัน ๑ พระมหานุรุช
สมบุรณ์ด้วยลักษณะ ๓ ประการนั้น ถ้าอยู่ครองเรือน จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อ
เป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้รับผล ข้อนี้ คือ มีความไม่เสื่อมเป็นธรรมดา
คือ ไม่เสื่อมจากทรัพย์และข้าวเปลือก ไม่เสื่อมจากนาและสวน ไม่เสื่อมจากสัตว์สองเท้าและ
สัตว์สี่เท้า ไม่เสื่อมจากบุตรและภรรยา ไม่เสื่อมจากทาสและกรรมกร ไม่เสื่อมจากญาติ ไม่
เสื่อมจากมิตร ไม่เสื่อมจากพวกพ้อง ไม่เสื่อมจากสรรพสมบัติ ถ้าพระมหานุรุชนั้นออกจาก
เรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิด
แล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มี
ความไม่เสื่อมเป็นธรรมดา คือ ไม่เสื่อมจากศรัทธา ไม่เสื่อมจากศีล ไม่เสื่อมจากสุตะ ไม่
เสื่อมจากจาคะ ไม่เสื่อมจากปัญญา ไม่เสื่อมจากสมบัติทั้งปวง พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความ
นี้ไว้พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหานุรุชย่อมปรารถนาความเจริญกับด้วยประชาชนเหล่าอื่นว่า ทำไฉน พุชชน
พึงไม่เสื่อมจากศรัทธา ศีล สุตะ พุทธิจาคะ ธรรม คุณอันให้ประโยชน์สำเร็จมาก ทรัพย์

ข้าวเปลือกนา สวน บุตร ภรรยาสัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า ญาติมิตร พวกพ้อง และพละ
วรรณะสุข ทั้ง ๒ ประการ ดังนี้ทั้งหวังความมั่งมีและความสำเร็จ พระมหาบุรุษนั้นมีส่วน
พระกายข้างหน้าดำรงอยู่เป็นอันดี ดังว่ากึ่งกายข้างหน้าแห่งราชสีห์และมีพระศอกกลมเสมอ
กัน ทั้งมีระหว่างพระปฤษฎางค์เต็มดิลักษณะทั้ง ๓ นี้เป็นบุพพนิมิต ไม่เสื่อมปรากฏอยู่
เพราะกรรมที่พระมหาบุรุษประพฤติดีแล้ว ทำแล้วในกาลก่อน พระมหาบุรุษแม้ดำรงอยู่ในภ
หิวิสัย ย่อมทรงเจริญด้วยข้าวเปลือกทรัพย์ บุตร ภรรยา สัตว์สองเท้าและสัตว์สี่เท้า ถ้าทรงตัด
กังวลเสีย ทรงผนวช ย่อมทรง

บรรลुพระสัมโพธิญาณอันประเสริฐ มีความไม่เสื่อมเป็นธรรมดา ฯ

[๑๕๖] คูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อนกำเนิดก่อน เป็น
ผู้ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายด้วยฝ่ามือ ก้อนดิน ท่อนไม้ หรือศัสตรา ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติ
โลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสม พอกพูน
ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุ
ริสลักษณะนี้ คือ มีเส้นประสาทสำหรับนำรสอาหารอันเลิศ กล่าวคือ พระมหาบุรุษนั้นมี
เส้นประสาท มีปลายในเบื้องบนประชุมอยู่ที่ลำพระศอก สำหรับนำรสอาหารแผ่ซ่านไป
สม่าเสมอทั่วพระกาย พระองค์สมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้า
จักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีพระ
โรคาพาธน้อยสมบูรณ์ด้วยพระเตโชธาตุอันยังอาหารให้ย่อยดีไม่เย็นนัก ไม่ร้อนนัก ถ้าออก
จากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอัน
เปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มี
พระโรคาพาธน้อย มีความลำบากน้อย สมบูรณ์ด้วยพระเตโชธาตุอันยังอาหารให้ย่อยดี ไม่
เย็นนัก ไม่ร้อนนัก อันควรแก่พระปธานเป็นปานกลาง พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้
พระโบราณกเถระทั้งหลาย จึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหาบุรุษไม่เบียดเบียน ไม่ย่ำยีสัตว์ด้วยฝ่ามือ ด้วยท่อนไม้ ด้วยก้อนดิน ด้วย
ศัสตรา ด้วยอันให้ตายเองและอันบังคับให้ฆ่า ด้วยอันจำจอง หรือด้วยอันให้หวาดกลัว
เพราะกรรมนั้น นั่นแหละ พระมหาบุรุษไปจากมนุษยโลกจึงบันเทิงใจในสุคติทั้งหลาย และ
เพราะทำกรรมมีผลเป็นสุขจึงได้สุขมาก และมีเส้นประสาทสำหรับนำรสอาหารเพราะฉะนั้น
พวกพราหมณ์ผู้ฉลาดมีปัญญาอันเห็นแจ่มแจ้งจึงทำนายว่าพระราชกุมารนี้จักมีความสุขมาก
ลักษณะนั้นย่อมต่อองรรณนั้นสำหรับพระราชกุมารผู้ยังดำรงอยู่ในภวิสัยหรือผู้ทรงผนวช

[๑๕๘] คุณรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำนัดก่อน ไม่ถลึงตา ดูไม่ถลึงตา ดูไม่ชำเลื่องตา [พหูชน ด้วยอำนาจความโกรธ] เป็นผู้ตรง มีใจตรงเป็นปรกติแลดูตรงๆ และแลดูพหูชนด้วยปิยจักขุตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปริสลักษณะ ๒ ประการเหล่านี้ คือ มีพระเนตรสีดำนิท ๑ มีดวงพระเนตรดั่งว่าตาแห่งโค ๑ พระมหาบุรุษสมบุรณ์ด้วยลักษณะ ๒ ประการนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็จะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็จะได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นผู้อันชนเป็นอันมากเห็นแล้วรัก เป็นที่รักใคร่พอใจแห่งพราหมณ์และคฤหบดี แห่งชาวนิคม และชาวชนบท แห่งโหราจารย์และมหาอำมาตย์ แห่งกองทหาร แห่งนายประตู แห่งอำมาตย์ แห่งบริษัท แห่งพวกเจ้าแห่งเศรษฐี แห่งพระราชกุมาร ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไรเมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นผู้ที่ชนเป็นอันมากเห็นแล้วรัก เป็นที่รักใคร่พอใจแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เทวดา มนุษย์ อสูร นาคและคนธรรพ์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านี้ว่า

พระมหาบุรุษ ไม่ถลึงตา ดูไม่ถลึงตา ดูไม่ชำเลื่องตา [พหูชนด้วยอำนาจความโกรธ] เป็นผู้ตรง มีใจตรงเป็นปรกติ แลดูพหูชนด้วยปิยจักขุพระองค์เสวยวิบากอันเป็นผล บันเทิงอยู่ในสุคติทั้งหลาย มาในโลกนี้มีดวงพระเนตรดั่งว่าตาแห่งโคและมีพระนัยนาคือพระเนตรมีสีดำนิทมีการเห็นแจ่มใส พวกมนุษย์ผู้ประกอบในลักษณะศาสตร์ มีความละเอียด ผู้ฉลาดในลักษณะเป็นนิมิตมีบทบาทมาก ฉลาดในการตรวจเห็นนัยน์ตามีสีดำนิทและดวงตาเป็นดังตาแห่งโค จะชมเชยพระราชกุมารนั้นว่า พระองค์เป็นที่เห็นน่ารัก พระมหาบุรุษดำรงอยู่ในคิหิวิสัยเป็นที่เห็น ที่น่ารัก เป็นที่รักของชนมาก ก็ถ้าพระองค์ทรงละคิหิวิสัยเป็นพระสมณะ ย่อมเป็นที่รักของพหูชน และยังชนเป็นอันมากให้ สร้างโศก ฯ

[๑๖๐] คุณรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำนัดก่อน เป็นหัวหน้าของพหูชนในธรรมทั้งหลายฝ่ายกุศล เป็นประธานของพหูชนด้วยกายสุจริต ด้วยวิสุจริต ด้วยมโนสุจริต ในการบำเพ็ญทาน ในการสมาทานศีล ในการรักษาอุโบสถ ในความปฏิบัติในมารดา ในความปฏิบัติในบิดา ในความปฏิบัติในสมณะ ในความปฏิบัติใน

พราหมณ์ ในความเคารพต่อเชษฐชนในสกุล และในธรรมเป็นอริกุศลอื่นๆ ตถาคตยอม
เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สิ่งสมพอก
พูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจตุจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะ ซึ่งมหาปุริ
สลักษณีนี คือมีพระเศียรได้ประมณฑลคุดังว่าประดับด้วยอุณหีส พระมหาบุรุษสมบุรณ
ด้วยลักษณะนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้
อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นที่คล้อยตามของมหาชน ที่เป็นพราหมณ์
เป็นคฤหบดี เป็นชาวนิกม เป็นชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็นกองทหาร
เป็นนายประตู เป็นอำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็นราชกุมาร ถ้าพระมหาบุรุษ
นั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือ
กิเลส อันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผล
ข้อนี้ คือ เป็นที่คล้อยตามแห่งมหาชน ที่เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณีเป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็น
เทวดาเป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็นคนธรรพ์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระ
โบริณณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

พระมหาบุรุษ เป็นหัวหน้าในธรรมทั้งหลายที่เป็นสุจริต ยินดียิ่งแล้วในธรรมจริยา
เป็นที่คล้อยตามของพหุชน เสวยผลแห่งบุญในสวรรค์ทั้งหลาย ครั้นเสวยผลแห่งสุจริตแล้ว
มาในโลกนี้ ได้ถึงความเป็นผู้มีพระเศียรคุดังว่าประดับด้วยอุณหีส พวกผู้รู้ที่ทรงจำลักษณะ
เป็นนิมิตอันปรากฏอยู่ทำนายว่า พระราชกุมารนี้ จักเป็นหัวหน้าแห่งพหุชนหมู่ชนที่
ช่วยเหลือของพระองค์ในหมู่มนุษย์ในโลกนี้ จักมีมาก แม้นในเบื้องต้น [คราวที่พระองค์ทรง
พระเยาว์] ครั้งนั้น พวกพราหมณ์ก็พยากรณ์แก่พระองค์ว่า พระราชกุมารนี้ ถ้าเป็นกษัตริย์จะ
เป็นใหญ่ในแผ่นดิน จะได้รับความช่วยเหลือในชนมากโดยแท้ ถ้าพระองค์จะทรงผนวช จะ
ปราชญ์เปรี๊ยะ มีความชำนาญพิเศษในธรรมทั้งหลาย และชนเป็นอันมาก จะเป็นผู้ยินดีใน
คุณคือความสั่งสอนของพระองค์และจะคล้อยตาม ฯ

คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละการพูด
เท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ พูดแต่คำจริง ดำรงคำสัตย์มีถ้อยคำเป็นหลักฐานควรเชื่อได้ ไม่
พูดลวงโลก ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรม
นั้น อันตนทำ สิ่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจตุจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้
ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ ประการเหล่านี้ คือ มีโลมชาติขุมละเส้นๆ ๑ และมี
อุณาโลมในระหว่างคิ้วมีสีขาวอ่อนเหมือนปุยฝ้าย ๑ พระมหาบุรุษสมบุรณด้วยลักษณะ ๒

ประการนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นที่ประพุดิตตามของมหาชนที่เป็นพราหมณ์ เป็นคฤหบดี เป็นชวานิกม เป็นชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็นกองทหาร เป็นนายประคู เป็นอำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็นราชกุมาร ถ้าพระมหาบุรุษนั้น ออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลส อันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ เป็นที่ประพุดิตตามของมหาชนที่เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็นอุบาสกเป็นอุบาสิกา เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็นคนธรรพ์ พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

ในชาติก่อนๆ พระมหาบุรุษมีปัญญาเป็นสัจจะ มีพระวาจาไม่เป็นสองเว่นคำ เหลวไหล ไม่พูดให้เคลื่อนคลาดต่อใครๆ ตรัสโดยคำจริงคำแท้ คำคงที่ มีพระอุณาโลมสีขาว สะอาดอ่อนดีดังบุผิวยาย เกิดคิดในระหว่างพระโขนงและในขุมพระโลมาทั่วไป ไม่มีโลมชาติ เกิดเป็นสองเส้น มีพระสรีระอัน โลมชาติเส้นหนึ่งๆ ขึ้นสะพรั่ง พวกผู้รู้ลักษณะ ฉลาดในลักษณะเป็นนิมิตที่ปรากฏ เป็นจำนวนมากมาประชุมกัน แล้วทำนายพระมหาบุรุษว่า พระอุณาโลมตั้งอยู่ดี โดยนิมิตบ่งว่าพหุชนย่อมประพุดิตตาม พระมหาบุรุษแม้ดำรงอยู่ในคิหิวิสัย มหาชนก็ประพุดิตตาม เพราะกรรมที่ทรงทำดีมากในชาติก่อน หมู่ชนย่อมประพุดิตตามพระมหาบุรุษผู้ตัดกังวลทรงผนวชเป็นพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อนกำเนิดก่อน ละคำ ส่อเสียด เว้นขาดจากคำส่อเสียด ฟังจากข้างนี้แล้วไม่ไปบอกข้างโน้น เพื่อให้คนหมู่นี้ แตรกร้าวกัน หรือฟังจากข้างโน้นแล้วไม่มาบอกข้างนี้ เพื่อให้คนหมู่นี้ แตรกร้าวกัน สมาน คน ที่แตรกร้าวกันแล้วบ้าง ส่งเสริมคนที่พร้อม เปรียงกันแล้วบ้าง ชอบคนผู้พร้อมเพรียงกัน ยินดีในคนผู้พร้อมเพรียงกัน เพลิดเพลินในคนผู้พร้อมเพรียงกัน กล่าวแต่คำที่ทำให้คนพร้อม เปรียงกัน ตถาคต ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรม นั้นอัน ตนทำ สั่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ ประการเหล่านี้ คือ มีพระทนต์ ๔๐ ซึ่ง ๑ มีพระทนต์ไม่ ห่าง ๑ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะ ๒ ประการนั้นถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้า จักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริษัท ไม่แตกกัน บริษัทของพระองค์ที่ไม่แตกกัน เป็นพราหมณ์ เป็นคฤหบดี เป็นชวานิกม เป็น

ชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็นกองทหาร เป็นนายประตู เป็นอำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็นราชกุมาร ถ้าออกจากเรือนผนวช เป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริษัทไม่แตก บริษัทของพระองค์ที่ไม่แตกกัน เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณีเป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็นคนธรรมดา พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโหราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหาบุรุษ ไม่ได้กล่าวแล้วซึ่งวาจาอันส่อเสียด อันทำความแตกแก่พวกที่ดีกัน อันทำความวิวาทเป็นเหตุให้ความแตกกันมากไป อันทำกิจอันไม่ควรเป็นเหตุให้ความทะเลาะกันมากไปอันยังความแตกกันให้เกิดแก่พวกที่ดีกัน ได้กล่าวแล้วซึ่งวาจาดีอันทำความไม่วิวาทกันให้เจริญไป อันยังความติดต่อกันให้เกิดแก่พวกที่แตกกัน บรรเทาความทะเลาะของชน มีความสามัคคีกับหมู่ชน ยินดีเบิกบานอยู่กับประชุมชนทั้งหลาย ย่อมเสวยวิบากอันเป็นผลเบิกบานอยู่ในสุคติทั้งหลาย มาในโลกนี้ ย่อมมีพระทนต์ไม่ห่างเรียบดี และมีพระทนต์ ๔๐ ซี่เกิดอยู่ในพระโอษฐ์ตั้งอยู่เป็นอย่างดี ถ้าพระองค์เป็นกษัตริย์เป็นใหญ่ในแผ่นดิน จะมีบริษัทไม่แตกกัน หากพระองค์เป็นสมณะจะปราศจากกิเลส ปราศจากมลทิน บริษัทของพระองค์จะดำเนินตามไม่มีความหวั่นไหว ฯ

คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละคำหยาบ เว้นขาดจากคำหยาบ กล่าวแต่คำที่ไม่มีโทษ เพราะเหตุ ชวนให้รัก จับใจ เป็นของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่พอใจ ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สั่งสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะ ๒ ประการเหล่านี้ คือ มีพระชีวหาใหญ่ ๑ มีพระสุรเสียงดังว่าเสียงพรหม เมื่อตรัสมีกระแสเหมือนเสียงนกการะเวก ๑ พระมหาบุรุษ สมบูรณ์ด้วยลักษณะ ๒ ประการนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีพระวาจาอันพหูชน ฟังเชื่อถือ พหูชนที่เชื่อถือคำของพระองค์ เป็นพราหมณ์ เป็นคฤหบดีเป็นชาวนิคมน เป็นชาวชนบท เป็นโหราจารย์ เป็นมหาอำมาตย์ เป็นกองทหารเป็นนายประตู เป็นอำมาตย์ เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี เป็นราชกุมาร ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะ

ได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีพระวาจาอันพหุชนเชื่อถือ พหุชนที่เชื่อถือ พระวาจาของพระองค์ เป็นภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็นเทวดาเป็นมนุษย์ เป็นอสูรเป็นนาค เป็นคนธรรมดา พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าว คาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหาบุรุษ ไม่ได้กล่าวแล้วซึ่งวาจาหยาบอันทำความดำ ความบาดหมาง ความลำบากใจ ทำความเจ็บใจ เป็นเครื่องยำเหยียบแก่พหุชนเป็นคำชั่วร้าย ได้กล่าวแล้วซึ่งวาจาอ่อนหวานไพเราะ อันมีประโยชน์ดีกล่าววาจาเป็นที่รักแห่งใจ อันไปสู่หทัย อันสะควกแก่โสต เสวยผลบุญในสวรรค์ทั้งหลาย ครั้นเสวยผลแห่งกรรมที่ประพฤติดิแล้ว มาในโลกรนี้ ได้ถึงแล้วซึ่งความเป็นผู้มีเสียงดังว่าเสียงแห่งพรหม และมีพระชีวหาไปบุลย์กว้างมีคำที่ตรัสอันพหุชนเชื่อถือ ผลนี้ย่อมสำเร็จแก่พระองค์ แม้เป็นคฤหัสถ์ตรัสอยู่ฉันใด ถ้าพระองค์ทรงผนวช เมื่อตรัสคำที่ตรัสดีมากแก่พหุชนคำนั้นพหุชนก็เชื่อถือ ฉะนั้นโดยแท้ ๆ

คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละคำเพื่อเจือ เว้นขาดจากคำเพื่อเจือ พุคตูกกาล พุคแต่คำที่เป็นจริง พุคอิงอรรถ พุคอิงธรรม พุคอิงวินัย พุคแต่คำมีหลักฐาน มีที่อ้าง มีที่กำหนด ประกอบประโยชน์โดยกาลอันควร ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสมพอกพูน ไปบุลย์ ฯลฯ ครั้นจติจากสวรรค์นั้นแล้ว มาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้ เฉพาะซึ่งมหาปุริสลักษณะนี้ คือ มีพระหนุดังว่าคางราชสีห์ พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยลักษณะนั้น

ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาได้รับผลข้อนี้ คือ ไม่มีใครๆ ที่เป็นมนุษย์เป็นข้าศึกศัตรูกำจัดได้ ถ้าออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้ามีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้คือไม่มีข้าศึกศัตรูภายในภายนอก คือ ราคะ โทสะ โมหะ หรือสมณะ พราหมณ์เทวดา มารพรหมใครๆ ในโลกกำจัดได้ พระผู้มีพระภาคตรัสคำนี้ไว้พระโบราณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถาประพันธ์นี้ในพระลักษณะนั้นว่า

พระมหาบุรุษ ไม่กล่าวคำเพื่อเจือ ไม่กล่าวคำปราศจากหลักฐาน มีคลองพระวาจาไม่เหลวไหล ทรงบรรเทาเสียซึ่งคำที่ไม่เป็นประโยชน์ ตรัสแต่คำที่เป็นประโยชน์และคำที่เป็นสุขแก่พหุชนครั้นทำกรรมนั้นแล้วจติแล้วจากมนุษย์โลก เข้าถึงแล้วซึ่งเทวโลกเสวยวิบากอันเป็นผลแห่งกรรมที่ทำดีแล้ว จติแล้วเวียนมาในโลกนี้ ได้แล้วซึ่งความเป็นผู้มีพระหนุดังว่า

คางราชสีห์ที่ประเสริฐกว่าสัตว์สี่เท้า เป็นพระราชาก็เป็นใหญ่กว่ามนุษย์แสนยากที่ใครจะ
กำจัดพระองค์ได้ พระองค์เป็นผู้ใหญ่ยิ่งของมวลมนุษย์ มีอำนาจมากเป็นผู้เสมอด้วยเทวดา
ผู้ประเสริฐในชั้นไตรทิพย์และเป็นเหมือนพระอินทร์ผู้ประเสริฐกว่าเทวดาเป็นผู้มั่นคงอัน
คนธรรมดา อสูร ท้าวสักกะและยักษ์ผู้กล้าไม่กำจัดได้โดยง่ายเลยพระมหาบุรุษเช่นนั้น ย่อม
เป็นใหญ่ทุกทิศในโลกนี้โดยแท้ ๆ

คุณภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อน กำเนิดก่อน ละมิจฉา
อาชีวะแล้ว สำเร็จความเป็นอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ เว้นขาดจากการ โกงด้วยตาชั่ง การ โกง ด้วย
ของปลอมและการ โกงด้วยเครื่องตวงวัด และการ โกงด้วยการรับสินบน การหลอกลวง และ
ตลบตะแลง เว้นขาดจากการตัด การฆ่าการจอบจำ การตีชิง การปล้นและกรรโชก ตถาคต
ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สังสม
พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอยู่อย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหา
ปุริสลักษณะ ๒ เหล่านี้ คือ มีพระทนต์เสมอกัน ๑ และมีพระทาลูสีขาวงาม ๑ พระมหาบุรุษ
นั้นสมบูรณ์ด้วยลักษณะทั้ง ๒ นั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็น
พระราชาก็ได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาก็ได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริวารสะอาด บริวาร ของ
พระองค์ที่สะอาดนั้นเป็นพราหมณ์และคฤหบดี เป็นชวานิกม และชาวชนบท เป็นโหราจารย์
และมหาอำมาตย์เป็นกองทหาร เป็นนายประตู เป็นอำมาตย์ เป็นบริษัท เป็นเจ้า เป็นเศรษฐี
เป็นราชกุมาร ก็ถ้าพระมหาบุรุษนั้นออกจากเรือนผนวชเป็นบรรพชิต จะได้เป็นพระอรหันต
สัมมาสัมพุทธเจ้า มีหลังคาคือกิเลสอันเปิดแล้วในโลก เมื่อเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อ
เป็นพระพุทธเจ้าจะได้รับผลข้อนี้ คือ มีบริวารสะอาดบริวารของพระองค์ที่สะอาดนั้น เป็น
ภิกษุ เป็นภิกษุณี เป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา เป็นเทวดา เป็นมนุษย์ เป็นอสูร เป็นนาค เป็น
คนธรรมดา พระผู้มีพระภาคตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระ โบริมาณกเถระทั้งหลายจึงกล่าวคาถา
ประพันธ์นี้ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า

พระมหาบุรุษนั้น ละมิจฉาอาชีวะเสีย ยังความประพฤติให้เกิดแล้วด้วยสัมมาอาชีวะ
อันสะอาด อันเป็นไปโดยธรรม ละกรรมอันไม่เป็นประ โยชน์ประพฤติแต่กรรมที่เป็น
ประ โยชน์และเป็นสุขแก่พหูชน ทำกรรมมีผลดีที่หมุ่สัตว์มนุษย์ผู้มีปัญญาอันละเอียด ผู้ฉลาด
สรรเสริญแล้ว เสวยสุขอยู่ในสวรรค์เป็นผู้ร้งพร้อมด้วยสมบัติ เป็นที่ยินดีเพิลิดเพิลิน
อภิรมย์อยู่ เสมอด้วยท้าวสักกะผู้ประเสริฐในชั้นไตรทิพย์ จุติจากสวรรค์แล้วได้ภพเป็นที่อยู่
แห่งมนุษย์ ยังซ้ำได้เฉพาะซึ่งพระทนต์ที่เกิดในพระ โอบยัญสำหรับตรัสเรียบเสมอ และพระ

ทาสู้ชีวิตดีหมดจดสะอาด เพราะวิบากอันเป็นผลแห่งกรรมที่ดี พวกมนุษย์ผู้ทำนายน
ลักษณะที่มีปัญญาอันละเอียดที่มหาชนยกย่องเป็นจำนวนมากมาประชุมกันแล้ว พยากรณ์ว่า
พระราชกุมารนี้จะมีหมู่ชนที่สะอาดเป็นบริวาร มีพระชนกที่เกิดสองหนเสมอ และมีพระ
ทาสู้ชีวิตดีสะอาดงาม ชนเป็นอันมากที่สะอาดเป็นบริวารของพระมหาบุรุษผู้เป็น
พระราชapakครองแผ่นดินใหญ่นี้ ไม่กตัญญูเบียดเบียนชาวชนบท ชนทั้งหลายต่างประพฤติกิจ
เป็นประโยชน์และเป็นสุขแก่ชนมาก ถ้าพระองค์ทรงผนวชจะเป็นสมณะ ปราศจากบาป
กรรม มีกิเลสเป็นดังธูรีระยับไป มีหลังคาก็คือกิเลสอันเปิดแล้วปราศจากความกระวนกระวาย
และความลำบาก จะทรงเห็น โลกนี้และ โลกอื่นและบรมธรรมโดยแท้ ฤกษ์สัจเป็นจำนวน
มาก และพวกบรรพชิตที่ยังไม่สะอาด จะทำตามพระโอวาทของพระองค์ ผู้กำจัดบาปกรรมที่
บัณฑิตติเตียนเสียแล้ว พระองค์จะเป็นผู้อันบริวารที่สะอาดผู้กำจัดกิเลสเป็นมลทินเป็นดั่งว่า
ต่ออันให้โทษ ห้อมล้อมแล้ว ฯ

พระผู้มีพระภาคตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายนั้นชื่นชมยินดีพระภาษิตของ
พระผู้มีพระภาค ดังนี้แล ฯ